

บทสรุปผู้บริหาร

อนาคตภาพของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพ
การศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า

The Scenario of External Quality Evaluation and
Assurance Model for Higher Education in the Next Decade

ทนง ทองภูเบศร์
ประกอบ คุณารักษ์
วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์
กิจพิณัฐ อูสาโท
สุคนธ์ทิพย์ ทินาภรณ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ปีงบประมาณ 2562

บทสรุปผู้บริหาร

ชื่อเรื่อง: อนาคตภาพของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกในระดับอุดมศึกษา
ในทศวรรษหน้า

ผู้วิจัย: ทนง ทองภูเบศร์¹ ประกอบ คุณารักษ์² วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์² กิจพิณัฐ อูสาโท¹
และสุคนธ์ทิพย์ ทินาภรณ์³

ปีที่พิมพ์: 2563 **แหล่งทุน:** สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์และสังเคราะห์ปรากฏการณ์และองค์ประกอบของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกในระดับอุดมศึกษา (Higher Education External Quality Assurance model: HEEQA model) โดยการศึกษาจากบทความวิจัยทั้งในและต่างประเทศ (2) พัฒนาอนาคตภาพของ HEEQA model ในทศวรรษหน้า และ (3) ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขของอนาคตภาพของ HEEQA model ในทศวรรษหน้าด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพกระบวนการวิจัยอนาคตและเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล (PTCnMT Model) ประกอบด้วย 1) แนวคิดของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล 2) องค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล 3) แนวโน้มของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล และ 4) กระบวนการของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) แนวคิดของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัลประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงการขับเคลื่อนความยืดหยุ่นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบทบาทผู้เรียนประกอบด้วย (1) การเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาและการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา ที่ต้องการเปลี่ยนกระบวนการผลิตชุดทักษะใหม่ที่โลกสมัยต้องการโดยเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง 5 ได้แก่ 1) กระบวนทัศน์ (Paradigm) 2) เป้าหมาย (Target) 3) มิติเกณฑ์ (Criteria) 4) นวัตกรรมวิธีการ (novel Method) 5) ความเชื่อมั่น (Trust) เข้าด้วยกัน (2) การขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาต้องบริหารจัดการด้วยอุดมการณ์ มีเป้าหมายสูงสุด ให้ความสำคัญกับพันธกิจที่ถนัดที่สัญญาไว้กับสังคมและเน้นการร่วมมือกับองค์กรอื่นเพื่อเสริมสิ่งที่สถาบันตนเองไม่ถนัด (3) ความยืดหยุ่นของการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกในระดับอุดมศึกษาต่อปรัชญาการจัดการอุดมศึกษาที่การพัฒนานคนให้มีคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญ (4) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาศักยภาพของบุคคล

¹อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

²รองศาสตราจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

³อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

สถาบันอุดมศึกษาต้องเน้นการมองที่สมรรถนะของผู้เรียน ความเป็นตัวตนของผู้เรียนว่าเขาถนัดอะไรความรู้ภายในตนของผู้เรียนที่พร้อมจะถ่ายทอดออกมาบุคลิกภาพและทัศนคติที่เหมาะสมกับองค์กร (5) บทบาทของผู้เรียนส่งผลให้รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับการเรียนรู้เฉพาะบุคคลเป็นเรื่องสำคัญ ผู้เรียนจึงไม่ใช่เพียงแค่นั่งฟังเท่านั้น แต่จะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานอย่างไร้ขีดจำกัด

2) องค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัลประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) **กระบวนทัศน์ (Paradigm)** ของสถาบันอุดมศึกษาที่เปลี่ยนจากฐานทฤษฎีสู่ฐานปฏิบัติ (2) **เป้าหมาย (Target)** สู่การร่วมมือกับองค์กรอื่นเพื่อเสริมสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด (3) **มิติเกณฑ์ (Criteria)** การจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาตามกลุ่มแล้วกำหนดเกณฑ์กลางที่วัดทั้งประสิทธิภาพและสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา โดยมีเกณฑ์และตัวชี้วัดแบบทั่วไปและแบบเฉพาะ (4) **นวัตกรรมวิธีการ (novel Method)** ที่มุ่งประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกที่ผลลัพธ์ โดยให้อิสระกับกระบวนการผลิตของสถาบันอุดมศึกษา (5) **ความเชื่อมั่น (Trust)** ในการติดตามผลลัพธ์และผลกระทบก็ควรติดตามทุกปี เพื่อจะได้ประเมินตั้งแต่ต้นทางในลักษณะของการประเมินเพื่อการพัฒนา

3) แนวโน้มของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัลเพื่อปรับตัวเข้าสู่สมดุลใหม่และพัฒนาสมรรถนะของทั้งผู้เรียนและผู้สอนอย่างเต็มศักยภาพ โดยอาศัยความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันของทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ กระบวนทัศน์ เป้าหมาย มิติเกณฑ์นวัตกรรมวิธีการ และความเชื่อมั่น เข้าด้วยกัน

4) กระบวนการของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัลจะต้องเริ่มด้วยความตระหนักเรื่องคุณภาพ และต้องการเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพที่ดีกว่า แล้วจึงทำการศึกษาศาสนา สถาบันอุดมศึกษา วิเคราะห์ตรวจสอบตนเอง เพื่อเป็นการตรวจสอบกรอบความคิด ปรัชญา อุดมการณ์ เป้าหมาย สมมติฐาน ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อของสมาชิกสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งกฎหมาย แนวทางที่สถาบันอุดมศึกษายึดถือปฏิบัติ เพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ทำให้เห็นภาพ เห็นพฤติกรรมที่เป็นปัจจุบันของสมาชิกสถาบันอุดมศึกษา แล้วจึงเริ่มวิพากษ์ วิจาร์ณ กรอบความคิดที่เป็นตัวกำหนดสมมติฐาน ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อของสมาชิก ที่ผ่านการปฏิสัมพันธ์กันทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องไปถึงเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง แล้วจึงมาร่วมกันกำหนดบทบาท ความสัมพันธ์ และแนวทางการปฏิบัติใหม่ สู่กรอบการทำงานประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการสรุปผลการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล ทำให้ได้แผนผังความคิดของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

รูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษาคุณคิดิจิทัล (PTCnMT Model)

คุณภาพการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเฉพาะบุคคลสำหรับอาชีพในโลกยุคใหม่

กระบวนการ: การรับรองมาตรฐานขั้นต่ำ การรับรองความเป็นเลิศ การประเมินผลสนับสนุนที่อยู่บนฐานของการประเมินตนเองและการทบทวนโดยผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใน อย่างมีส่วนร่วมการประเมินผลเปรียบเทียบสภาพของศาสตร์การเปรียบเทียบระหว่างสถาบัน และการจัดอันดับโดยผลลัพธ์ต้องได้รับการเปิดเผยต่อสาธารณะ

แนวคิด: การเปลี่ยนแปลงการขับเคลื่อนความยืดหยุ่นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบทบาทผู้เรียน

ภาพที่ 5.1 โครงสร้างความสัมพันธ์ของแนวคิด องค์ประกอบ แนวโน้มน กระบวนการและปัจจัยเงื่อนไขของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษาคุณคิดิจิทัลหรือ PTCnMT Model

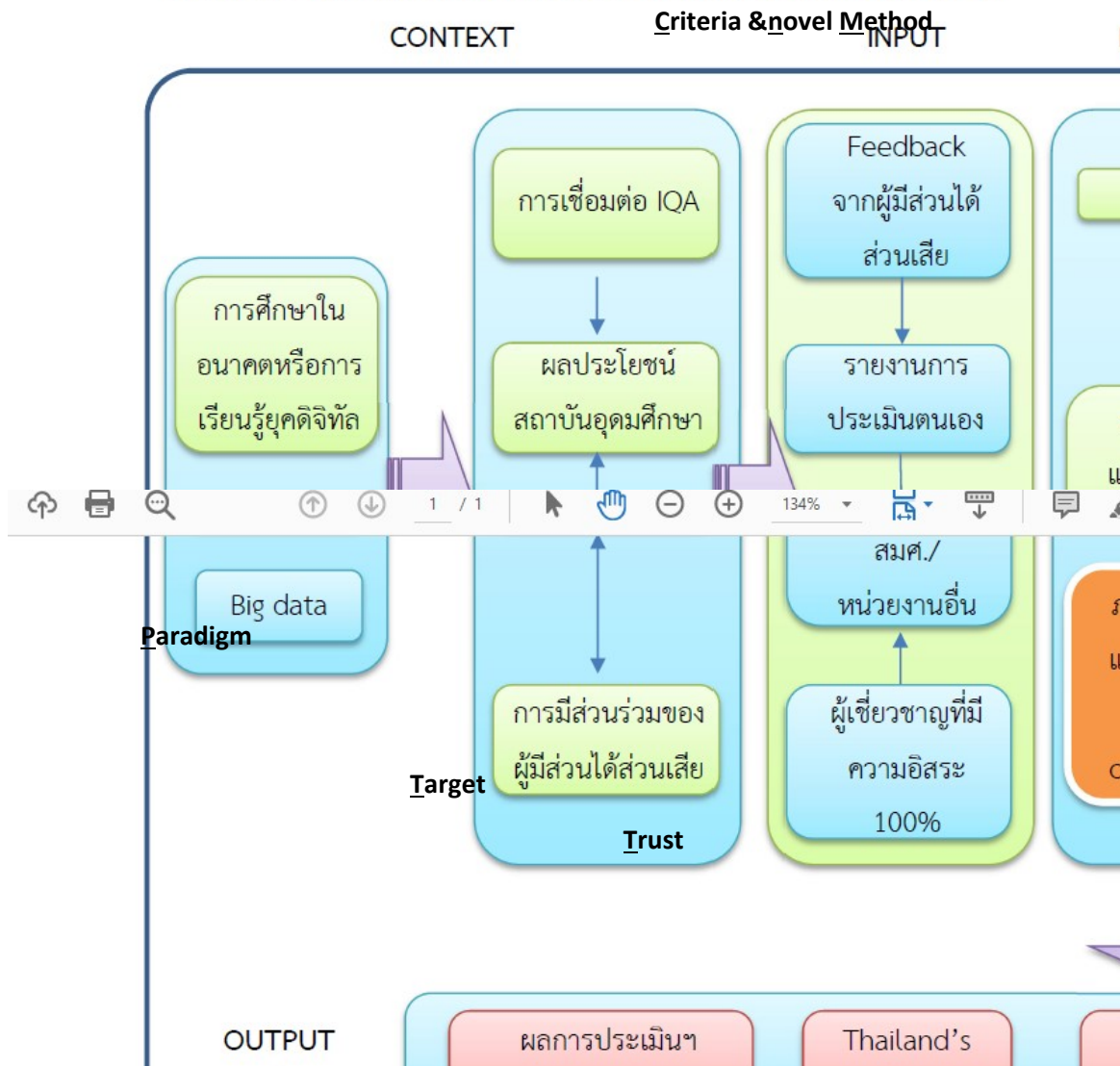
รูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล (The quality assurance of higher education in the digital age model) หรือ PTCnMT Model ที่มีแนวคิดของรูปแบบการประเมินและประกันคุณภาพอุดมศึกษาไทยยุคใหม่ คือ สถาบันอุดมศึกษาควรมีนโยบายการประกันคุณภาพที่เปิดเผยต่อสาธารณะและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเชิงกลยุทธ์ ผู้มีส่วนได้เสียภายในควรพัฒนาและดำเนินนโยบายนี้ผ่านโครงสร้างและกระบวนการที่เหมาะสมในขณะที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียภายนอกโดยการใช้ขั้นตอนการประเมินและประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยสรุปผลขององค์ประกอบ แนวโน้ม และกระบวนการของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล ประกอบด้วย **กระบวนการทัศน์** ที่เปลี่ยนจากฐานทฤษฎีสู่ฐานปฏิบัติ มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีชุดทักษะใหม่ที่โลกสมัยต้องการ ใช้ Big Data เสริมความรู้ ผึกทักษะ คิดแก้ปัญหา การมองภาพใหญ่ อาจารย์ต้องเชื่อมต่อผู้เรียนกับคลังความรู้ออนไลน์ **เป้าหมาย** เสริมสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด โดยเน้นการมองที่สมรรถนะของผู้เรียน ความเป็นตัวตนของผู้เรียน ช่วยให้ความรู้ภายในตนของผู้เรียนได้ถ่ายทอดออกมาสถาบันอุดมศึกษาเป็นทุกอย่างให้กับทุกคนไม่ได้ ต้องมี **อุดมการณ์ มิติเกณฑ์** มีเกณฑ์ทั่วไป และเฉพาะ ประกาศสู่สาธารณะ สถาบันอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับเกณฑ์ เปลี่ยนสู่ Branding ออกแบบเกณฑ์ที่เข้ากันพอดีกับธรรมชาติของสถาบันอุดมศึกษา โดยอิงมาตรฐานการอุดมศึกษา **นวัตกรรมวิธีการ** ประเมินที่ผลลัพธ์ว่าตามมาตรฐานการอุดมศึกษาชาติหรือไม่ ให้อิสระกับกระบวนการผลิต เน้นที่ input output outcome ส่วน process ไม่ต้องประเมินเพียงดูว่ามีระบบกลไกหรือไม่ และกำกับโดยสภาวิชาชีพ และ **ความเชื่อมั่น** ควรติดตามทุกปี เป็นการประเมินเพื่อการพัฒนาแบบ third party ผู้ประเมินภายนอกมีอิสระ 100% เผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพสู่สาธารณะ โดยองค์ประกอบ แนวโน้ม และกระบวนการประเมินและประกันคุณภาพภายนอกที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่ต้องระบุถึงประสิทธิผลของกระบวนการประกันคุณภาพภายในที่อธิบายไว้ข้างต้น โดยสถาบันอุดมศึกษาจะพิจารณานโยบายการศึกษาชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษา รวมถึงข้อพิจารณาด้านจริยธรรมและกฎหมาย เพื่อให้ได้ **รูปแบบการประเมินและประกันคุณภาพอุดมศึกษาไทยยุคใหม่** (PTCnMT Model) สำหรับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่มีความพร้อมที่จะเป็นหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา สามารถให้ความเห็นชอบ ตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 64

จากแนวคิดของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัลองค์ประกอบการประเมินและประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่ต้องพิจารณา และองค์ประกอบ แนวโน้ม และกระบวนการของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล ข้างต้น ทำให้ได้ **รูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล** หรือ PTCnMT Model ซึ่งเป็นภาพอนาคตที่สร้างขึ้นตามโมเดลระบบ (system approach) ที่ประกอบด้วย การเริ่มต้นจาก **บริบท (context)** ของการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับอุดมศึกษาที่อิงตามแนวคิดการศึกษาในอนาคตหรือการเรียนรู้ยุคดิจิทัล แนวคิดการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญ และการเชื่อมโยงกับข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ทั้งที่เป็นความรู้ และข้อมูลการบริหารจัดการหลักสูตรและสถาบันอุดมศึกษา นำไปสู่การเชื่อมต่อการประเมินและการประกันคุณภาพ

การศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ผลประโยชน์ที่จะเกิดกับสถาบันอุดมศึกษา มาตรฐานการอุดมศึกษา ตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษาพ.ศ. 2562 และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นส่วนหนึ่งของ **กระบวนการทัศน์และเป้าหมาย** ต่อเนื่องไปสู่ **ปัจจัยนำเข้า (input)** ที่ให้ความสำคัญกับการตอบกลับ (feedback) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสำคัญ แล้วพิจารณารายงานการประเมินตนเองของสถาบันอุดมศึกษาที่ได้จากการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา โดยคณะกรรมการประเมินฯ ซึ่งอาจจะเป็น สมศ.หรือหน่วยงานการประเมินและประกันคุณอื่นที่เป็นไปตามมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ให้ความเห็นชอบ ตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษาพ.ศ. 2562 มาตรา 64 ในส่วนของปัจจัยนำเข้านี้ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ 100% ของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนของ **กระบวนการ (process)** ที่เริ่มต้นจากการพิจารณาการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาว่า “ดี” หรือ “ไม่ดี” (ซึ่งจะต้องกำหนดเกณฑ์ให้สอดคล้องกับการศึกษาคุณดิจิทัล) ถ้าผลการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา “ดี” การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษานั้นสามารถเลือกเป็นแบบสมัครใจได้ ทั้งในแบบ online และแบบ on campus แต่ถ้าผลการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา “ไม่ดี” สถาบันอุดมศึกษานั้นจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาในภาคบังคับทั้งในแบบ online หรือ on campus เป็นส่วนของ **มิติเกณฑ์และนวัตกรรมวิธีการโดย ผลผลิต (output)** ของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาทั้งในภาคสมัครใจและภาคบังคับจะเผยแพร่ต่อสาธารณะ โดยหน่วยงานต้นสังกัดผ่าน สมศ.หรือหน่วยงานการประเมินและประกันคุณอื่นที่เป็นไปตามมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ให้ความเห็นชอบ ตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษาพ.ศ. 2562 มาตรา 64 จะต้องกำหนดเกณฑ์การจัดอันดับของสถาบันอุดมศึกษาไทยขึ้น (Thailand’s higher education ranking) โดยใช้ผลการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา พร้อมกับกำหนดให้มีแบรนด์ของสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาระดับต่างๆ (branding) เพื่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคม โดยเฉพาะผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ใช้บัณฑิต และท้ายสุดของการประกันคุณภาพอุดมศึกษาคุณดิจิทัลคือ **ผลตอบกลับ (feedback)** โดยผ่านกระบวนการร้องเรียนและการอุทธรณ์ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้สะท้อนผลการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษา ผู้รับการประกัน เป็นส่วนของ **ความเชื่อมั่น** ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

รูปแบบการประเมินและประกันคุณภาพอุดมศึกษาไทยยุคใหม่ (PTCnMT Model)

Education External Quality Assurance model: New HEEQA model™

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องอนาคตภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัลมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเฉพาะบุคคล สำหรับอาชีพในโลกยุคใหม่ จากนำเสนอรายงานผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ผลการวิจัยนี้ใน 3 ส่วน คือ 1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ให้กับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา และ 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้กับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

เพื่อให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานในบทบาทของหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาให้ความเห็นชอบตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 64 โดยอาศัยจุดแข็งหรือจุดเน้นในการทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอก ทั้งประสบการณ์การประเมินและประกันคุณภาพภายนอกมายาวนานสำหรับการศึกษาทุกระดับ และการเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐที่มีความพร้อมทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร บทบาทหน้าที่ที่รัฐรับรองอย่างเป็นทางการ และมีความพร้อมที่จะเป็นหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา สามารถให้ความเห็นชอบให้ความเห็นชอบตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 64 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การออกแบบวิธีการการประเมินและประกันคุณภาพภายนอกที่เหมาะสมสำหรับวัตถุประสงค์ เพื่อให้มั่นใจว่าการลงทุนลงแรงของสถาบันอุดมศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงมาตรฐานการอุดมศึกษาของชาติ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้มีส่วนได้เสียควรมีส่วนร่วมในการออกแบบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1) กระบวนการของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัลควรมีความน่าเชื่อถือ มีประโยชน์ กำหนดล่วงหน้า มีการนำไปใช้อย่างสม่ำเสมอและเผยแพร่สู่สาธารณะ โดยการติดตามการดำเนินการของหลักสูตรและสถาบันอุดมศึกษาที่สอดคล้องกันและต่อเนื่อง เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาอธิบายแรงจูงใจในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนผ่านหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคตพร้อมกับรายงานข้อมูลที่จำเป็นทั้งหมดสำหรับการเข้าถึงระบบห้องเรียน ห้องอภิปราย สื่อการสอน ฯลฯ ที่สามารถมั่นใจได้ว่าสถาบันอุดมศึกษามีการเตรียมการที่ดี โดยการวิเคราะห์รายงานและหลักฐานที่น่าเสนอ การเข้าถึงและสำรวจสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนก่อนการเยี่ยมชมสถาบันอุดมศึกษา โดยมีรายละเอียดของการนำเสนอเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษา

2) ยืนยันว่าผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวแทนของสมศ.มีทักษะที่เหมาะสมและมีความสามารถในการปฏิบัติงาน

3) ต้องใช้ความระมัดระวังในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ

4) ต้องมีการจัดหาทสรูปที่เหมาะสมหรือการฝึกอบรมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

5) สามารถใช้ผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศ

6) ต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

7) ต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่ากระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกที่ใช้นั้นเพียงพอต่อการให้หลักฐานที่เพียงพอเพื่อสนับสนุนข้อสรุป

8) ควรมีการใช้กระบวนการประเมินตนเองการเยี่ยมชมสถาบันอุดมศึกษา รายงานฉบับร่างรายงานที่เผยแพร่และรูปแบบการติดตามผลของการทบทวน

9) การรับรู้ถึงความสำคัญของนโยบายการปรับปรุงกระบวนการประเมินตนเองและการปรับปรุงสถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก

10) ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาการกำหนดและดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการการสรรหาและแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญภายนอกการกำหนดผลลัพธ์ของกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ความเป็นอิสระจากรัฐบาลและสถาบันอุดมศึกษา

สิ่งที่ต้องเสริมเพิ่มให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคือผู้มีส่วนได้เสียควรมีส่วนร่วมในการออกแบบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง คือ 1) การร่วมพิจารณาลักษณะของหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคตในขั้นตอนปกติเช่นนวัตกรรมในกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ เป็นต้น 2) การร่วมพัฒนาเกณฑ์หลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคตเฉพาะสำหรับกระบวนการประเมินและประกันคุณภาพภายนอก 3) การให้คำปรึกษาในกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก 4) ผู้ประเมินควรมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนในหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคต เช่น ผู้ประเมินที่เป็นผู้เรียนควรมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากมุมมองของผู้เรียนในขณะที่ ผู้ประเมินคนอื่นอาจมีความรู้และได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคต จะเป็นประโยชน์หากผู้ประเมินอย่างน้อยหนึ่งคนมีความเข้าใจด้านเทคนิคอย่างลึกซึ้ง ซึ่งช่วยให้สามารถประเมินความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือน โดยพิจารณาจากกระบวนการสอนและการเรียนรู้ผสม. สามารถจัดฝึกอบรมผู้ประเมินทุกคนก่อนการเยี่ยมชมสถาบันอุดมศึกษา ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับลักษณะของหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคต 5) รายงานผลการประเมินและการประกันคุณภาพภายนอกฉบับเต็มควรได้รับการเผยแพร่ชัดเจนและเข้าถึงได้ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลที่สนใจอื่นๆ ภายนอก 6) กระบวนการร้องเรียนและการอุทธรณ์ควรมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า เป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพภายนอกและสื่อสารกับสถาบันอุดมศึกษา โดยไม่มีลักษณะเฉพาะ กระบวนการร้องเรียนและการอุทธรณ์มีความเป็นอิสระจากโครงสร้างของสถาบันอุดมศึกษาหรือหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคตหรือการเรียนรู้อยุคดิจิทัลที่รับการประเมิน และ 7) สมศ. ความดำเนินการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถาบันอุดมศึกษาที่รับการประเมินอย่างจริงจังด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์เพื่อกำหนดเป็นนโยบายการยกระดับคุณภาพการศึกษาด้วยการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับอุดมศึกษาที่มีกระบวนการทัศน์ว่า สถาบันอุดมศึกษาจะต้องเปลี่ยนจากการอยู่บนฐานของทฤษฎีสู่การอยู่บนฐานของการปฏิบัติเพื่อจะสามารถผลิตชุดทักษะใหม่ที่โลกสมัยต้องการให้กับผู้เรียน โดยการร่วมมือกับภาค

ธุรกิจและอุตสาหกรรมซึ่งอยู่บนฐานของการปฏิบัติอยู่ก่อนแล้ว ด้วยชุดทักษะใหม่นี้จะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สามารถสร้างอาชีพ โดยสถาบันอุดมศึกษาจะต้องเน้นที่สมรรถนะ และทักษะในโลกยุคใหม่ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

ในการกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดสำหรับการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา จะกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดที่เข้ากันพอดีกับธรรมชาติของสถาบันอุดมศึกษา โดยอิงมาตรฐานการศึกษาตามกฎหมายและใช้กระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาที่มุ่งประเมินผลลัพธ์ที่ได้ว่า เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติหรือไม่ โดยให้อิสระกับกระบวนการผลิตของสถาบันอุดมศึกษา

ด้วยการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาที่มีหน่วยงานผู้ประเมินที่เป็นอิสระ มีความโปร่งใส มีรอบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาที่สม่ำเสมอ และหน่วยงานประเมินมีคุณภาพ มีความเป็นมืออาชีพ

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

ในส่วนของข้อเสนอแนะเพื่อการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม คือ การศึกษาวิจัยเพื่อติดตามการนำรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัลไปใช้ในการปฏิบัติ จะทำให้ทราบถึงองค์ความรู้และแนวทางการปฏิบัติอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ด้วยการศึกษาลึกเกี่ยวกับแนวคิดของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล ที่ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงการขับเคลื่อนความยืดหยุ่นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบทบาทผู้เรียนที่ดำเนินการอย่างสอดคล้องกันโดยเชื่อมโยงตามองค์ประกอบทั้ง 5 ของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล คือ กระบวนทัศน์ เป้าหมาย มิติเกณฑ์นวัตกรรมวิธีการ และความเชื่อมั่น เข้าด้วยกัน ทั้งนี้ควรเป็นการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม โดยการฝังตัวลึกอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงาน องค์กร หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังเป็นระยะเวลานานพอสมควร